

18
DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

SISTENS:

3.
ANIMADVERSIONES

CIRCA
1785 1

FUNCTIONES SEXVALES
EARVMQVE MORBOS,

QVAM

AVCTORITATE ET CONSENSV

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

IN REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

D. PHIL. ADOLPH. BOEHMERO,

FACULTATIS MEDICAE SENIORE

ET h. t. DECANO. &c.

DIE XV. OCTOBR. MDCCLXXXV.

H. L. Q. C.

DEFENDET

JOANNES CHRISTIANVS OELTZE

MAGDEBVRGICVS.

HALAE,

TYPIS VIDVAE CVRTII.

§. I.

Quae de functionibus sexus cognita habeant physiologi, quibus deinde nominibus haec illave, quae in illas functiones cadunt vitia, optime describenda pathologis veniant, quae causae horum morborum sint manifestae, haec et similia demum omnia recoquere minime molior. Vrgente vero hac scribendi necessitate, ne dicam quod solent, data occasione, aequum lectorem forte non dissentientem habebō, siquidem praecipuos morbos sexuales, ut vno intuitu illos spectare liceat, eorumque manifestas causas brevissime delineando, subtiliores autem quasdam causas paulo exactius investigando, negotium alius hujus loco forte suscipiendis minus superfluum neque lectori benevolo omnino ingratum absolvi posse statuam. Paucis itaque haec praestare in animo est, interpositis quibusdam animadversionibus; quas quidem quod rem obscuram illustrandam attingunt, ut benevolus lector in bonam

A 2

par-

partem accipiat, neque triti illius ac obsoleti dicti: *naturalia non esse turpia*, obliviscatur, non est, quod pluribus verbis explicare mihi sumam.

§. II.

Ante omnia vero tenendum erit hoc. De vero quo feminae concipiunt modo, de ipsis, quibus futuri hominis existentia primam suam originem debet, viribus, nihil omnino constat certi. Quae de his constare dicunt egregie narrant; hinc etiam veri speciem prae se ferunt multa, certis tamen argumentis probari ea nequeunt. Nemo repugnabit, nisi hypothesis forte auctores, quos nimis jam tener fictorum priorum amor. Quae primum mere probabilia auctoribus videbantur, saepius vero animo pensitata et hoc illove argumento novo in dies illustrata sunt, ea certe ab iis tandem vere probata haberi, minime ab ingenio humano alienum est, neque in hunc errorem incidere difficilius. Omni vero praeconcepta opinione longe alieni id mihi lubenter dabunt: quae de generatione humana ut verissima constant, ea omnia *non ipsam generationis naturam, sed huc facientes sistere conditiones*. Quaecunque vere cognita et probata habemus, ea omnia sistunt generationis quaedam requisita; sistunt conditiones, sine quibus non contingit conceptio, ovuli in uterum descensus, foetus nutritio, atque nutriti et perfecti excretio. Sunt multa, non negaverim, eaque egregia, quorum naturae scrutatoribus circa functionem sexus debemus cognitionem. Referas huc v. g. viarum seminalium

naliu
et ve
modu
tes;
taliu
ovulo
pore
ovuli
place
mora
que
sunt
foetu

» ph
» bu
» tim
» Ac
» eju
Vtr
tatu
(dic
haec
dun
ritat
quic
niss
rum

naliū structuram, seminis excretionem, prostatae
 et vesicularum seminalium vsum, penis erectionis
 modum, ejaculationem spermatis et vires huc spectan-
 tes; hujus in uterum et tubas penetrationem, geni-
 talium in sexu sequiori structuram, in specie vero
 ovulorum atque ovarii, hoc et illo graviditatis tem-
 pore variam foetus formam; actionem fimbriarum,
 ovuli descensum per tubas, adhaesionem ad uterum,
 placentae et vasorum umbilicalium nexum et vsum,
 moram foetus in utero materno, nutritionem, deni-
 que partum. Haec et similia non omnino obscura
 sunt, qualia vero sunt? ad generationem nec non
 foetus nutritionem requisita.

§. III.

„Immo vero descriptas invenimus in multis
 „physiologorum scriptis veras generationis vires, qui-
 „bus vel stamina prima praeformata evolvi, vel sta-
 „tim primas suas natales foetum petere docent,“?
 „Accedit, quod de genuina seminis virilis potentia,
 „ejusve inertia saepe sermonem instituunt medici,“?
 Vtrumque, quod hujus loci esse posset, objectum refu-
 tatur facillime. Hypotheses enim de laudatis viribus
 (dicere mallet de virium nominibus, magis enim
 haec quam istas descripta invenio) nobis multa tra-
 dunt probabilia, lectu jucunda, neque inutilia; ve-
 ritatem autem earum probari posse, ne hypothesium
 quidem ipsis auctoribus, certe paucis, in mentem ve-
 nisse omnes perspicient, quibus quidem ipsa aucto-
 rum scripta non vero commentatores aliosve censores
 evol-

evolvere placuerit. Quaeras ex vilo auctore, quae sint vires et quis agendi modus? quibus primordia humana debeantur? si adsint stamina praeformata, unde veniant, et quomodo coitu praegresso evolvantur? si vero his nulla habenda sit fides, quibus aliis viribus mirifica perficiatur humana structura? Siquidem hisce quaestionibus omnino consentaneam atque perfectam responsum, veris argumentis superinstructam, vllibi invenire posses, manus darem lubentissime victas. Quod vero vim feminis attinet specificam: nec de illa verissima cognita habemus. Provocant vt bonum depingant virile semen, ad justum cohaesionis gradum, instar gelatinae, damnantes v. g. aquosum; laudant odorem specificum volatilem. An vero has feminis virtutes laudans veras atque genuinas ipsas nobis communicavit vires, quibus munus suis praestandis par est, generationem vere causatur? putarem ego potius communicasse virtutes *focias*, hoc est, non ipsas quibus bonum semen generationem absolvit vires essentielles, sed alias his focias. Loqui itaque jure poterunt de feminis inertia; valebit conclusio ad absentiam vis essentialis a defectu sani cohaesionis gradus vel odoris specifici; ideo nempe, quod haec forte et similia ipsam feminis vim fideliter solent *comitari*; caveas vero ne saltum in concludendo admittas, feminis genuinas vires inde patere statuens, quibus vere sua munia propria absolvat in peragendo generationis negotio. Est haec longe alia quaestio, aliis certe argumentis dijudicanda.

§. IV.

Similia valent de statu explicando morboſo, ideoque dicta praemittenda eſſe putavi. In enumerandis functionum ſexualium morbis eorumque cauſis, vix aliud quid exſpectare licebit, quam quae tollant ad generationem requiſita. Sunt vero haec vitia manifeſta minime obſcura, aut inveſtigatu difficilia; viam v. g. femini virili praeccludunt, ſecretionem propter teſtium defectum, ſcirrhoſitatem etc. impediunt, et quae ſunt alia vitia organica. Fac vero, nullum omnino adeſſe partium, morbum organicum *ita manifeſtum*, optime conſtitutas eſſe partes genitales externas aequae ac internas: nonne et aliae cauſae ſubtiliores, quae ad ipſas nobis obſcuras generationis vires laeſas pertinent, impotentiam ad coitum foecundum inducere poſſent? Quis quaero negaret? Nemo certe, niſi qui ſola feminis bene cohaerentis aliiſque quae in ſenſu cadunt virtutibus imbuti praefentia, ſola partium genitalium ſexus utriuſque, quatenus illam anatomici cognitam hucusque habent, naturali ſtructure, ſolo praegreſſo coitu et quas novimus hoc tempore inde natis mutationibus, omnem hominis ortum explicari poſſe, temere admitteret. Latent ſine dubio, quae operantur et accedentibus dictis cauſis occasionalibus hominis poteſtati ſubjectis in actum perducuntur, propriae vires. His vero languentibus, vel omnino deficientibus, vel vario modo turbatis impotentiam habebis. v. g. ad *foecundum* coitum, nullo tamen dicto manifeſto partium genitalium vitio praefente. Et haec quidem multo ſubtiliorem poſtulant diſquiſitionem, quam quae vulgo de ſterilitate

tate

tate aliisve morbis tradere solent. Quomodo autem vires *laesas* dijudicabis, ipsa virium de quibus agitur, *natura* omnino obscura? Hinc itaque hujus obscuritatis facienda erat mentio, ne subtiliori dictae disquisitioni nimiam habeamus fidem.

§. V.

Nullam omnino hypothesin hucusque ab auctoribus inventam, qua quidem vires hominem vel formantes vel praeformatam ejus structuram evolventes explicare studuerunt, omnino explicationi sufficere, nullam veris et certissimis argumentis probari posse, non solum supra enunciavi, sed iterum enunciandum esse volo. Ne vero de iis, quae tot et tanti viri hac de re statuenda esse monuerunt, male sentire, atque hypothesium, quem in rebus obscuris jure admittunt valorem, negligere videar: liceat circa primum momentum adjicere, omnes fere hypotheses veritates continere, immo novis detegendis simili fere ratione ansam praeuisse, qua qui aurum conficere studuerunt, optimas alias generi humano utilissimas veritates nobis communicasse videmus. Ita, qui primam cujusvis hominis originem explicare suis commentitiis voluerunt, bene et vere illustrarunt, quomodo homo formatus in utero materno nutriatur, evolvatur, sive ad mentem aliorum primum stamen hac illave accedente occasione demum perficiatur, et sic porro. Dabo enim haec et plura, nemini vero ab altera parte concederem, unquam ab vilo auctore primam hominis originem et hujus rationem vere esse probatam.

Si

Si plurimas sequeris hac de re hypotheses, prima hominis structura intar *dei ex machina nati* tibi comparet; si alias, a virium mox graecis mox latinis mox aliis quibuscunque obscuris *denominationibus* primam hominis structuram perfici exspectare videris. Quod vero alterum attinet momentum, nimium hypothesium odium et probabilium in re obscura contemptum certe vitio mihi ipse maximo verterem. Quis quaeso ridiculam ageret philosophi strenui provinciam, omnia omnino alto supercilio despicientis, quae quidem syllogismorum catenam inire nequeunt? Si mere probabilibus aures suas denegarent mortales, superesset, quod ad veritatem accederet, nihil omnino. Ad veritatem vix vnquam aspirare licet, quidni amplecti studeamus veri simile? Est certe huic propter solam similitudinem eximia dignitas. Vt vero omnem nimii *mere probabilium* odii suspicionem removeam, id optime praestare licebit, tot hypothesibus addendo novam. En itaque de generatione theoriam, quam vero nullam ob aliam causam communicare cepi consilium, quam ut hujus illiusve auctoris gratiam reconciliare mihi queam, cui supra de hypothesibus in genere dicta, ideoque et suis commentitiis adversa, bilem forte moverunt. Quod enim de ceteris monui: minime certis argumentis, sed sensu magis, aliisve eorum niti probabilitatem, eadem valebunt de iis quae adjiciam. Non omnino vero spernere poterit mere probabilia, qui quidem multis hypothesibus novas addere non dubitat.

§. VI.

Evolvat itaque §. septimam, hanc omnino negligendo benevolus lector, nisi ob dictam rationem hypothesein quam ipse certissimis argumentis evinci non posse, id vero cum aliis *commune habere* factus sum, nihilominus vere adjicientem me videre placeat. Ut maxime displicebit *haec*, ita maxime *sua* placebit ideoque redibit in gratiam. Communicabo vero, ne sensum male interpretari veniat periculum ipsa auctoris verba, a) cujus quidem manuscripta habent haec:

1. „*Erzeugung* des Menschen ist ein sonderbares Wort. Bevor man wissen will, *wie* er erzeugt werde, frage man ja, *ob* er erzeugt werde? „
2. „Wer irgend eine physische Kraft als die Grundursach der ersten allmählich dadurch werdenden Menschenbildung sich erträumt, den übergeb ich der Lehre eines guten Zergliederers und Physiologen. Kömt er zurück, und kann er sich noch so unendlich mannichfalti-

a) *Fuisse tempora*, me non fugit, ubi non ipsae investigandae veritates sed auctorum potius *nomina* curae cordique fuerunt, neminem autem fore, spero, qui quidem de *nostris* temporibus ita male sentiat. Iidem narrant: aliorum veritates saepe auctores suas mentiri et acriter vindicare. Illos vero propriis inventis sua nomina denegasse aliorumque substituenda concessisse, quis quaeso narraret, quin fabulam omnes habent? Nec igitur similem fabulam mei respectu refutandi minima urgebit necessitas.

tige, zusammengesetzte, künstliche Gebäude, als die menschlichen Körper, besonders *ihren feinsten Organen nach*, sind, wo kein Theil ohne besondern Zweck so, und nicht anders gebildet ist, als von Grundaus erst entstehende Wirkungen irgend einer physischen, immer doch nur auf eine Art wirkenden, keines Zweckes sich bewußten, und wie man annimmt, bey gewissen körperlichen Bewegungen der Eltern gerade thätigen Kraft gedenken: so rath ich ihm wenigstens, auf alles weitere Nachforschen Verzicht zu thun. Sicher, mit Kräften, die *also* wirken sollen, muß sich weiter kein menschlicher Verstand befassen. Mir hingegen, wie vielleicht jedem Unbefangenen, *ist erste ursprüngliche den wesentlichsten Theilen nach vorhergebildete menschliche Grundbildung* gewiß, und nur in so fern ist es erlaubt, das Nachdenken mit einiger Hoffnung fortzusetzen.; (f. N. 6.)

3. „Woher also diese Grundbildung? Unter allen Hypothesen kommt vielleicht die von Leevenhoeck der Wahrheit am nächsten. Schwierigkeiten treffen sie wie jede. Sie *widerlegende* Einwürfe nimt man aus folgendem Umstand her. Entweder der Saamen oder die weibliche Feuchtigkeit im Innern des Eyes u. s. w. ernährt jene so berühmigten Saamenthierchen. Im ersten Falle würden sie sich von selbst im männlichen, oder im zweiten Falle im weiblichen Körper entwickeln können. Letztern
Ein-

Einwurf pflegte man ehemals scherzweise vorzutragen, und doch versucht man umsonst ihn wegzuräumen, falls jene Thiere aus der Luft in den Menschen dringen, und die menschlichen Grundstoffe wirklich ausmachen sollten.,,

4. „Nichts ist bey jeder ähnlichen Untersuchung dem Menschen nöthiger als folgende Erinnerung. Schlechterdings darf der Mensch, falls er von Naturveränderungen im Kleinen urtheilen will, denjenigen Maassstab nicht überall anwenden wollen, der ihm, nach Angabe gerade seiner Sinne und seiner bisherigen Erfahrungen darüber natürlich geworden, folglich gerade so beschaffen ist, daß er die kleinsten Grössen immer nur in Beziehung auf die menschlichen Erfahrungen angebt. Kein Mensch kann diese ihm natürliche Geneigtheit zu einer gewissen Art von Irrthümern einigermaßen ablegen lernen, wenn er sich nicht eine Zeitlang mit microscopischen Versuchen, oder der Betrachtung der sonst unglaublichen microcosmischen Naturveränderungen ernstlich beschäftigt hat. Dergleichen Veränderungen gehen vorzüglich, wie der Naturkundige zugiebt, jeden Augenblick in dem unendlichen Luftraum vor, der überhaupt eine weit grössere Rolle in der Natur spielt, als die Menschen gemeinhin vermuthen.,,
5. „Personen, die sich durch die angegebenen, oder durch anderweitige Hilfsmittel über die

die gemeinen Urtheile von Gröſſen hinausgeſetzt haben, werden folgende Vorſtellungsart, von den erſten menſchlichen Grundbildungen, mit ganz andern Augen anſehen, als jeder andere. So wie uns in der Natur ſchon unſere groben Sinne wirkliche Beyſpiele von zweifachen Thieren geben, wo das eine enthaltene ſich nach der Zerſtörung des andern entwickelt, ſo ſind auf eine ähnliche Art mehrmals zuſammengeſetzte thieriſche Grundbildungen in dem Ocean der Luft durch die ganze Natur verteilt. Beſtimmte in der Zuſammenſetzung vorhandene Thiere, z. B. die dreyfachen, tödtet guter menſchlicher Saamen; es entwickelt ſich das zweyfache Thier, deſſen Tod in dem Innern des weiblichen Eyes, wohin ihm guter Saamen den Weg bahnt, zu der Entwicklung des zunächſt folgenden menſchlichen Gelegenheit gibt.

6. Es würde aber auch gar keinen Widerſpruch enthalten, wenn man dieſen Gedanken ausdehnen, und noch zu mehreren mahlen *zuſammengeſetzte thieriſche Grundbildungen* für jedes, in der Composition aber vorhandene Thier *einen genau beſtimmten Entwicklungsſtoff in der Natur* denken würde. Jedes uns in die Sinne deutlich fallende Thier hat in ſeinem guten Saamen einen ſolchen beſtimmten Bezug auf dieſen oder jenen in der *Zuſammenſetzung* vorhandenen thieriſchen Keim, zugleich aber auch phyſiſche Kräfte, die dieſe
erſte

erste Grundlage nicht nur mannigfaltig abändern können, sondern auch die groben Zusätze liefern müßten. Waere demnach die allmahlige Entwicklung thierischer Geschöpfe, und was mehr als alles ist, die genau bestimmte Verschiedenheit der Thiere nicht überaus begreiflich? „

7. „Man setze aber auch das letztere bey Seite, und bleibe nur bey jener drey- oder vierfachen Zusammensetzung in Rücksicht des Menschen stehen: würde diese Vorstellungsart Glauben verdienen? Dafs sie die obigen und viel mehrere Schwürigkeiten, welche alle übrige Hypothesen zurücklassen, wirklich hebe, findet man bey dem Nachdenken mit Gewisheit. Wer drey- oder vierfache Zusammensetzungen bedenklich fände, dürfte sich nur *der Zeit* erinnern, wo man Billionen *an einem Orte* in einander geschachtelte Praeformationen mit Ruhm vertheidigte; und wenn ihm diese Vergleichung nicht mehreres zum Vortheil für das Gesagte liefern sollte, die Natur selbst mit groben Sinnen befragen, folglich Beyspiele solcher Thiere wirklich auffinden. Nicht aber bloß diese und andere Gründe, sondern vorzüglich *der Umstand* scheint mir den Ausschlag zu geben: daß gerade mit *jener* Vorstellungsart *folgende* Ideen einzig übereinstimmen. Zu den wesentlichsten Theilen, *deren Daseyn am allerwenigsten das Product einer physischen Kraft seyn kann*, gehört die körperliche Anlage zur Verbindung

dung der thierischen Seele. Schon nach diesem einzigen wohldurchdachten Grunde müßte man, meinem Bedünken nach, gerade in *solchen* Erzeugungstheorien Wahrheit muthmaßen, die bey der Angabe eines Grundstoffs nicht den Grundstoff zu einer Maschine, sondern *wahrhaft thierischen* Grundstoff begreiflicher machen. Eben das *Thierische* ist gerade *das*, was zusammensetzende erzeugende physische Kräfte in alle Ewigkeit nimmermehr vollenden. Ein solches *Etwas* muß schlechterdings in einer gesunden Erzeugungstheorie in Rücksicht der *thierischen* Geschöpfe als vorher gegenwärtig und den groben Zusatz erwartend gedacht werden. — Mehrere von jenen zusammengesetzten organischen Keimen sind und werden physische Wirkungskreise für *eine und dieselbe thierische* Seele. Man würde noch *weit mehr* als eine bloße Vergleichung treffen, wenn man sie eben so viel Lehrbücher der Schöpfung Gottes für *eine* thierische Seele nennen wollte. Bey dem, was wir den Tod nennen, laßt der Schöpfer eins dieser Lehrbuecher fuer eben diese thierische Seele zufallen, um ihr das folgende für sie bestimmte zu eröffnen. Uebrigens hüte man sich die Fortpflanzungsart, die in *einem* Naturreiche bemerkt wird, als nothwendig in jedem andern deshalb geltende anzunehmen. Gerade etwas, was bey den Schlüssen der ältern und neuern Aerzte zum Grunde liegt.,

§. VII.

§. VII.

Jam functionum sexualium praecipuos morbos brevissime illustrare liceat, nomina tamen, quorum indagacionem aliis relinquo, neque sollicite inquirendo, neque causas vulgo cognitae fusius describendo. Dicam primum de viris, postea de feminis. Quo quidem tempore coeundi libido viris veniat secundum naturam, haec et similia sanum hominis statum spectantia sunt notissima. Est itaque primum omnino praeter naturam, siquidem justo tempore aliisve praesentibus quae requiruntur conditionibus, deficiat coeundi libido vel nimis langueat. Dicitur libidinis defectus, vel languor praeter naturam, Agenesia.

§. VIII.

Habeamus Agenesiam vel spuriam vel veram. Quid sit, quod hanc divisionem ponendam esse velim, utriusque causis enumeratis, nemo non perspicit. *Spuriam* inducunt: genitalium defectus (v. infra §. XXI.); animi quaedam pathemata, et intentiones in res alienas, eruditorum saepe exemplo; omnia quae vel dolorificum vel minus gratum coitum reddunt v. g. calculi vesicales, partes genitales, foedo et turpi malo vel laborantes, vel propter structuram potius dolores quam voluptatem praebentes; satietas; venus solitaria quamvis viribus nondum fractis; (alias enim veram haberes agenesiam) denique simili omnino ratione commasculatio. b)

§. IX.

b) Graecis hanc aequae ac postea Romanis in usu fuisse notissimum est. Liceat conjecturam valde probabilem circa causas

§. IX.

Dicta libido caussis debetur naturalibus. His laesis, oritur vera *Agnesia*. Sunt vero, feminis copia, et vis irritandi, ne dicam acrimonia. Turget semen, ut more veterum loquar, et ad molem et ad motum. Seminis itaque inopiam, vel laesam partium constitutarum conditionem, quae vim irritandi sociam habet, nervorumque, quae in vicinitate sunt, vel systematis nervosi insensibilitatem, Agnesiae causas jure spectabis. His vero multa et favent, et ansam praebent. Sequi plerumque coitum nimis frequenter celebratum, nemo quidem inficias ibit, sunt tamen, quae huc referenda sint, multa alia. Exempla praebent, quibus languet secretio feminis, propter sanguinis nimias evacuationes; coctio, propter alimenta dyspepta; sanguinis motus, propter refrigerantia, nitrosa; vis denique vitalis, propter musculorum voluntarium motum defatigantem, venena, metastasin.

§. X.

causas hoc loco adjicere. Nonne, ut alia cognita mittam, hujus libidinis penes Graecos et Romanos originem atque frequentiam bene explicares respiciendo *primum* ad vestium in sexu utroque summam similitudinem, elegantiam, omnesque ceteras cognitatas conditiones? *tum* ad vitae vivendi genus, quo quidem fit, ut ipsi juvenes effeminati feminarum corpora libidinolis referant, similia praestent? *denique* ad ipsum acutissimum pulchri sensum? Remove, quae, foedum quid referendo, voluptati particulam minimam detrahere possent, ab hoc sensu non erat alienum.

B

§. X.

Est huic oppositum vitium in viris, quod Sallacitatis nomine insignire consueverunt. Quae vero sint auctae praeter naturam cœundi libidinis symptomata, non est, quod pluribus adjiciam, quippe quae facillima conjectura omnes assequi poterunt. Vertitur tamen malum, quod in principio ipsa natura vincere studet, in veram eamque graviolem quandoque aegritudinem. Accidit hoc, vel causa praesente morbifica, naturae viribus plane non superanda, vel impedimentis naturae criticis conaminibus adversis, et ipso aegrotantis studio oblatis. Ita v. g. pollutionibus nocturnis omni cura et studio resistere, et sensum libidinis violenta ratione obrundere quosdam studuisse, observatum est. Nec vero impune haec moliantur. His enim similibusve aegrotantibus vasa quandoque intumescunt seminalia; vexantur doloribus atque spasms, reliquas partes subinde afficientibus; et denique in ipsis quandoque viris delirium obortum est, erotomaniae aliove nomine solemne. Signa hujus insaniae longae non solum e vitae regimine praegresso, habita simul ad animum ratione, peti debent; sed ad excretorum simul odorem specificum seminale, quandoque conspicuum, nec non ad ideas lascivas eorumque symptomata respiciendum est. Tandem non raro malum impotentiam ad coitum relinquit; vel huic ansam praebet, hoc nempe ob seminis ejaculationem praecocem, *illud* vero, cum abstinentia olim nimia, nunc in oppositam forte degeneraverit stultitiam, atque ineptam vivendi consuetudinem. — Sunt etiam alii praeter naturam salaces, qui-

quibus, quamvis ceteroquin male sese non habeant, nulla tamen prope est in coitu satietas. Hinc, siquidem conjugem in matrimonium ducant, non eodem morbo aut vitio laborantem, salva hujus sanitate, eacum vivere atque officia conjugalia postulare nequeunt. Hinc itaque ego *hanc* salacitatem haberem rarissimam, praesentem vero *veram* pro re nata vel separationis vel divortii causam, c)

§. XI.

Salacitatem primum inducunt: quae causis Agenefiae dictis ex adverso respondent; hinc feminis abundantia ejusve irritandi vis praeter naturam

B 2

ad-

c) Conferat qui feminarum querelas, hac de re coram iudice habitas, legere capit, Veit, Riedlin, Lin. medic. 1697. Octob. Obser. 27 p. 812. In hoc vero casu iudex miserae conjugis preces non exaudivit, nullam enim feminam coitu conjugali unquam perisse, respondit. Ut vero aequum iudicem audias in simili casu, vid. Cel. Pyl Aufhaeze und Beobacht, zur gerichtl. Arzn. wiss. Samml. 3. p. 140. nec non Ejusd. Magaz. für die gerichtliche Arzneykunde und medic. Policey 1. B p. 251. 1785. p. 244. Ipse, feminam iisdem miseris obnoxiam vidisse, sancte testor. Olim vigentem sanitatem in dies magis magisque destituisse vidi, et tot animi pathematibus mox certe confecta fuisset, nisi ob alia mariti scelera impetrasset divortium. Habenda est sanitas (hinc feminae v. g. sensibilitatis) ratio in casu quocunque simili. Jam vero hoc sanitatis periculo, non solum propter coitum nimis frequentem, sed multo potius propter morbum mariti plerumque adjunctum, hoc loco adjuncta denique scelera alia, medico luce clarius conspicuo: quidni deceret et hac in re humanas lenire miseras, atque severam medicinam forenses magis magisque humanitati accommodare?

adaucta .Acrimoniam status certe morbosus admittit. Morbis itaque salacitatis symptoma supervenire solet, qui humorum acrimoniam vel causam agnoscunt, vel quod saepius valet, ut morbi effectum, habent adjunctam. Hinc v. g. ad chronicas cutis deturpationes exanthemáticas, scorbutum atque luem veneream accedit. Favent: coitus saepissime celebratus; plethora, calida, spirituosá, nutrientia; partium structura singularis nimiam secretionem promovens, vel congenita vel acquisita. Accedunt vero deinde quaecunque partium genitalium irritamenta insolita, fortiora. Mox idiopathicam partium affectionem causantur, mox propter consensum genitalia vim patiuntur. Praebent exempla medicamenta aphrodisiaca, clysmata atque purgantia fortiora (quidni simili ratione sordes quibus scitent viscera abdominalia ac intestina?) urinae retentio, vesicae urinae spasmus atque inflammatio; calculi vesicae et renum, similia. Tertio vero loco nervorum vitia ponenda veniunt. Non vero solam sensilitatem accusarem. Favet haec, ut alia taceam, quod dicta irritamenta (non neglectis forte primarum viarum fordibus) systema nervorum mirifice turbant, et in motus rapiunt violentos. Hypochondriaci sunt exemplum, saepissime salaces. Orta enim illa nervorum conditione, facile omnes instinctus naturales limites excedere videntur, manifesto et simili ciborum appetentiae exemplo, non satiatæ syncopen haud difficulter inducentis. Nec tamen vitia nervorum, forte alia obscura ratione idem omnino praestare posse, negaverim. Ita verbi divini minister post superaram apoplexiam tanta correptus est salacitate, ut diem noctemque conjugem mittere non potuerit

tuerit (Bierling thesaur. theor. pract. P. II.) In sananda tamen hac libidinis vehementia, ut in omni appetitu, desiderio, animi pathemate, erit habenda ratio ipsius animi. Quamvis enim fuisse me non fugiat, qui quidem, omnibus remediis frustra in auxilium vocatis, ipsam denique postulaverint castrationem; (Timaei a Gueldenklee Cas. med. III. 52. Op. p. I. t. p. 176.) alii tamen, proprio studio libidini indulgentes, malum mirifice adaugent.

§. XII.

Tumet in satyriasi penis cum sensu libidinis. Priapismus, sive tentigo, doloris potius atque tensionis admodum molestae sensum socium habet. Pertinent itaque ad salacitatis phaenomena, et dijudicantur ex iis, quae circa hanc exposuimus. Similis penis affectio, manifesto sanitatis periculo non quidem stipata, digna tamen videtur, cujus faciam mentionem. Iis quandoque evenire solet, qui tempore nocturno, postquam lectum petierunt, ideis venereis nimium indulgendo, deinde dormientes, per totam fere noctem erectionem penis molestam propter ideas obscuras pariuntur. Nullo itaque recreantur profundo ac vero somno, sed matutino tempore dolores penis, lassitudinem, atque capitis et sensuum obnubilationem toto die sequenti quandoque experiuntur. Qui sanitati bene consulunt juvenes, caveant, ne ita in somnum ferantur. Sunt qui de periculosa priapismi specie verba faciant, intra septem dies lethali. Nimio frigore induci dicitur. Ceterum tamen minime peculiarem aegri-

aegritudinem sed symptoma haberem, morbis aliis spasticis, v. g. hydrophobiae accedens, hinc in ipsis moribundis quandoque conspicuum.

§. XIII.

Notatu dignissima est tertia quaedam conditio, ejus respectu cœundi appetentiam a statu sano quandoque aberrare, mihi persuasum habeo. Est quandoque citius conspicua, imprimisque in sexu sequiori, quam quidem sanitatis leges concederent. Tempus aetatis, quo primum apparet secundum naturam, differt pro varietate coeli, partiumque corporis congenita fabrica. Haec neminem fugiunt, neque incognita sunt exempla conceptionis anno aetatis nono; mensium anno septimo, sexto, primo; adulterii anno aetatis centesimo decimo tertio. Haec vero omnia mitto, statuens: rarissima esse exempla, quibusdam et dubia moveri posse, esse tamen libidinis insolitis annis conspicuae exempla quamvis rara nec solita, magis tamen ab ipsa natura profecta, ideoque ad statum morbosum vix et ne vix quidem referenda. Ab altera vero parte monendum erit, siquidem arte, quod vere contingit in humanarum rerum natura, justo citius dictam libidinem provocare studeant, ita provocatam et justo citius vigentem, multa nervorum mala vere posse inducere. Continentur itaque haec sub latitudine status morborum. Videat vero, qui de his dubitaret, exempla magnarum urbium nostris temporibus facillime observabilia. En perverisam atque pestiferam educandi rationem! Puerum mater, quem

quem in deliciis habet, in gremio tenet; genas osculis, animum historiis, ventriculum calidis, et ita singulas partes singulis irritantibus atque debilitantibus impugnat. Tum pueros effoeminatos et morbis incongruis corripit videmus. Capiant matres conceptionis vel graviditatis tempore turpe consilium, sed mittant, puero nato. Quid enim turpius quam puerum natum, repugnante natura facere puellam? Multo magis tamen damnanda venit circa *puellarum* educationem consuetudo supra laudata. Quibus vero artificis iusto citius dictam libidinem incendant, potius silentio praeterire liceat. Est certe difficile saryram non scribere. Addam potius circa mali diagnosis tenendum esse: pubertatis symptomatibus deficientibus, causis vero, quae arte iusto citius coeundi appetentiam provocare valent, praegressis, malum adesse, aliis insuper manifestis symptomatibus conspicuum. Est denique certissimum, sanitatem inde mirifice perturbari. Res est explicatu longe facillima, revocet autem praeter haec benevolus Lector majorum exempla, volo germanorum, in memoriam. Minime se a re venerea nimis abstinuisse, maximam potius voluptatem in stupro violento admodum frequenter quaesivisse, bene constat; (neque a gente sana atque forti id erat alienum) ab altera vero parte primis multis aetatis annis, viri vel ad trigesimum, feminae vel ad vigesimum quartum annum, ita sanctam observarunt abstinentiam, ut hac omnino salva balneis simul usum fuisse utrumque sexum, aut alia pericula aereate provectiori quandoque subisse, legamus, d)

Ita

d) Conf. Gottfr. Schütze Schutzschrift für die Keuschheit un-

Ita sequamur naturam, vt suadente ipsa natura vere praestare liceat (vt alias abusive dicere solent) nostra praestanda.

§. XIV.

Partium deinde in viris genitalium multifaria sunt vitia. Hoc vel illo modo generationi adversa sunt, ideoque *hujus respectu* breviter recensenda sunt plurima, vt in describenda ad coitum varia impotentia, ad haec provocare, hinc brevitati studere liceat. Sistit erectio penis necessarium ad generationis actum requisitum. *Frigiditas maris*, eam vel omnino deficere, ponit, vt vere dici queat:

— jacet exiguus cum ramice nervus

et quamvis tota palpetur nocte, jacebit,

vel certe difficulter obtineri, vt multis artificijs erectus, nimis cito tamen priorem statum adipiscatur, quam quod munia sua absolvere queat. Sanationem admittit rarissime, hinc iusta habita est causa divortii. (conf. Zachiae Quaest. medic. legal. Lib. 9. Tit. 9. Quaest. 2. Alberti Jurisprud. medic. T. I. P. I. C. 2. et P. II. Caf. 1. Halleri Vorlesung. über die gerichtl. Arzneywiss. Bern. 1782. B. I. C. 2. S. 248. 252.) Penis ipse longitudine, crassitie, numero pec-

cat.
 unserer Vorfahren. XIV. Ejusd. Lehrbegriff der alten Teutschen von dem Zustand der Seelen nach dem Tode. Ejusd. Lobschrift der Weiber der alten Teutsch. und nordischen Völker, Hamb. 1776. vbi passim ad alia testimonia telegaris haec illustrantia,

cat. Impotentiam caussari potest brevitatis duos pollices non excedens, siquidem tenuitatem nimiam, longitudo vero nimia, siquidem crassitiam adjunctam habeat. (Flatuum vero in intestinis accumulatio non solum penis brevitatem, sed spasms alios etiam circa penem affectus inducere valet). Penis defectus debetur operationibus et morbis praegressis; hunc vero et numerum insolitum v. g. duplicem (v. Cohen, Abhandlung von Stein. Halle 1774 et App. Niemann) generationi obstare, non est quod moneam. Eadem quandoque praestant: praeternaturalis penis obliquitas, situs penis perversus ut in monstris; imperforatio. (V. Andr. Bonn über eine seltne und widernatürliche Beschaffenheit der Harnblase und der Geburtstheile eines zwölfjährigen Knaben, Strasb. 1782.) Est etiam urethrae orificium nimis alto loco subinde collocatum, (Hypospadias dicitur quibusdam) vel alio loco incongruo. Hermaphroditae plerumque nec potioris, nec sequioris sexus partes genitales perfectas habent; (v. Heuermanns Bemerkung. und Untersuchungen aus der ausübenden Arzneiwissenschaft B. II.) ideoque pro structurae varietate in his et aliis facile docet inspectio, quomodo ad generationis actum sint comparatae. Phimosis praeputii affectionem sistit, denudationem glandis non concedentis. Ad generationem itaque ejus ratio manifesta est. Ita facillime quoque dijudicatur paraphimosis, quae quidem praeputii sistit affectionem, denudatum glandem constringentis. Nimis longi praeputii molestiae, calidis praecipue regionibus solemnes, graves sunt, ideoque circumcisioni vere ansam praebuerunt. Nec enim

enim ego cl. Ackermannum audiendum esse statuerem morborum quorundam prophylaxin circumcissione obtineri posse, ideoque institutam hanc fuisse, negantem. (v. Ejusd. Material. zur Gottesgelahrt. und Religion. Gera 1784. Blumenb. medic. Biblioth. 1. B. 3. St. p. 486. Beiträge zur Pastoralmedic. Hall. 1785.)

§. XV.

Plurimos morbos arte vt ita dicam humana fieri, observare mihi videor. Sunt pauci, quos ex ipso naturae humanae instituto solo promanare dicere posses, v. g. marasimum senilem. Idem omnino circa vitia atque morbos partium genitalium valere, videbimus. Praeputii itaque, de quibus ultimo loco locutus sum, conditiones morbosae plurimae supersunt, sola arte humana profectae. Pertinent huc sic dicti circumcisi; recutiti; infibulati. Vt morbos quosdam arcerent (v. §. XIV.) praeputii circumcissionem vere instituerunt (conferas etiam *Thevenot* in Itinerario de Arabum infantibus narrantem) Turpitudinem, vt videbatur, membri virilis hinc productam, alii singulari operatione tollere studuerunt, ac ita quantum fieri poterat restitutos in integrum homines vocarunt recutitos. (Gallis paraphimosis dicta est naturalis, leupodermos Hippocrati.) Infibulationis nomen pluribus operationibus impositum esse video (v. §. seq.). Quam vero hoc loco attingere volui, videas in operibus, quibus titulus est: les Oeuvres de maitre francois *Thevenin* Paris 1658.

Is

Is vero vnam descripsit methodum; habebis tres apud celeberr. Pauw. (Recherches philosoph. sur les Americ. T. II. p. m. 151.) Addit Celeb. Auctor de optima methodo: „Cest un horrible reste „de barbarie „ liceat vero breve adjicere nostrum iudicium: Operationis scopus esse posset egregius, methodus mala. Quid vero, nonne idem omnino quondam dicere potuisses de singula quacunq[ue] chirurgorum operatione? mitto vero hanc, quae me deduceret a proposita via, meditationem, quamvis nostris temporibus non levioris momenti esse mihi videatur. Omnes vero has praeputii affectiones generationi impedimenta sistere bene superanda, facile intelligitur.

§. XVI.

Vix est, quod moneam, morbos, quibus omnes patent Corporis humani partes, genitalia quandoque afficere. Mitto itaque multa v. g. ulcera, vulnera et quae sunt alia ejusdem conditionis. Gonorrhoea primo stadio salacitatem efficit, morbi autem ceteri veneri, has illasve partes v. g. destruendo, impotentiam ad venerem relinquere poterunt. Constituit tres hujus impotentiae species celebr. Astruc, quas vero in praestantissimo ejus libro de morbis veneris evolvendas relinquo. Loquitur etiam de vrethrae excrefcentiis et exulcerationibus, recentioribus forte ridiculis. Eas tamen *quandoque* contingere posse, nullo jure negabunt. Scroti conditiones ad generationem minus pertinent. Bono tamen omine videmus scrotum breve, strictum, rugosum; malo, flaccidum

cidum, longum, relaxatum. Nobilissimas autem genitalium partes vasa feminifera, testes, epididymides absolvunt. Corripiuntur multis morbis, quibus turbatur vel feminis secretio, vel ejus ad vesiculas feminales transitus, vel denique ejaculatio. Referas huc partium dictarum indurationes, nimiam parvitatem, vesicularum seminalium et prostatae similia topica vitia. Plurimas tamen generationi adversas harum partium conditiones, iterum humana eaque cruenta manu perfici videmus. Vnum testem ita e medio tollunt (vt habeant Spadones) comprimunt testes (vt habeant Thlasios) vel vtrumque demum exciunt. Vtriusque testiculi defectus impotentiam ad foecundum, non vero ad ipsum coitum caussatur; (cujus rei exempla non est quod studeamus veterum testimoniis probare, cum et nostra aetate similia observari audiamus) salvo autem alterutro fit generatio. Ligarunt etiam funiculum spermaticum; fuit in usu apud Romanos, eodemque infibulationis nomine operationem insignierunt (v. §. antec.). Huic vero infibulationis speciei minime egregium sed nefarium scopum tribuendum esse, omnes consentient. Factum est in aurium gratiam, quas quidem, sensilitate aliena laborantes alieno more titillare voluerunt. Id vero impetrarunt, destruendo aliorum partes sanas nobilissimas; conservando suas morbosas. Inde vero impotentiam absolutam factam non esse, facile dabis feminarum studio atque dexteritati, qua ligaturam solvendi artem bene exercuisse prodit Juvenalis (Satyr. VI. p. 69 — 74.) Cui vero natura tres dedit testiculos, triorchis dicitur. Alii vel tetrochides, quin pen-

pentorchides et sic porro observasse contendunt. Plurimos certe indurationibus aliisque tumoribus deceptos esse, jure admittunt. Triorchidum tamen exempla certa habemus. Philippo magnanimo hinc alteram conjugem sociam M. Lutherus concessit. Hoc exemplo fretus, tertii testiculi rationem ad sexus functionem facile quis erui posse, forte putaret; memorem tamen esse velim aliarum observationum de abundantia hujus illiusque partis, functionem ideo vix promoventis, de defectu partis v. g. renis, alio contra majori, denique de naturali testium numero, et saepe adjuncta salacitate. Pessime tamen mentem meam intelligeret, qui ideo in simili casu alteram conjugem denegandam esse, meam haberet opinionem. Vnum testem potentiam maximam testari posse, facile intelligo. Denique testiculos septimo graviditatis mense, scrotum petere solere, notissimum est. Remanent quibusdam (crypsorchides vocantur) salva generandi potentia.

§. XVII.

Tum vero ipsa quandoque feminis ejaculatio a sanitate legibus recedit. Est dolorifica vel difficulter succedit. Dyspermatismus dicitur. Quae ischuriam vel dysuriam efficiunt, ea plurima huc referenda veniunt. Est subinde praecox feminis excretio, ut in salacibus; nunc gonorrhoea, aut morbo venereo alio diu tentatis. Quasdam ischuriae causas feminis excretionem quandoque omnino impedire posse,

posse, partium docet structura. Praeter haec autem feminis excretioni lex sanitatis praescripta est, quam ideo singulam commemorare liceat, ut, quae secundum naturam est, exceptionis faciam mentionem. Est feminis excretio actio voluntaria. Ita sanitatis leges praecipiant; admittunt vero, quod ego moneo, exceptionem minime praeternaturalem dicendam. Juveni vere sano, et omnium circa hanc excretionem peccatorum omnino experti, pubertatis tempore, certis periodis tertia plerumque vel quarta hebdomade, nocte contingit feminis evacuatio, somnio saepe admodum obscuro socio. Vix somnii quandoque memor est. Tantum vero abest, ut hoc ad sanitatem pertinere negare tibi liceat, ut potius cum fluxu menstruo comparare queas. Inde differt, quod dictum sanitatis phaenomenon, voluntaria quacunque feminis excretionem saepius instruta, mox rite comparere desinat, ideoque natura ab hac maxime naturali excretionem facillime desuescat; arte turbata, mox a bono tramite deflectat. Ceterum vero cum fluxu menstruo optime comparari posse mihi videretur. Tempore pubertatis menses appropinquant; fluunt semel per mensem; fit mulier gravida, et cessant. Ita juvenis, *omnino naturam sequens*, tempore pubertatis dictas nocturnas experitur feminis evacuationes; contingunt circiter semel per mensem; matrimonium init, et dictae evacuationes cessant. Utinam hunc sanctum velimus esse naturae ordinem.

§. XVIII.

Jam vero, si ab his discedas, involuntariae feminis evacuationes sensu libidinis stipatae *pollutiones* audiunt, ad statum morbosum referendae. Non est, quod fusius exponam cognitam pollutionum historiam cum id praecipue mihi sumam, ut horum omnium morborum ad ipsam generationem pateat ratio. Admodum frequentes, nocturnas dormiente omnino infcio fluentes; diurnas (confer. Wichmann de pollutione diurnas 1781); a causis gravioribus profectas; demum neglectas, graviora etiam sequuntur mala. Congruunt haec cum iis, quae masturbationem saepe admissam sequuntur. Delineavit haec Celeberr. Tissot, varia tamen, quorum singula aut plura in aegrotantibus occurrunt, symptomata atque morbos amplectens, ut picturam mali habeamus a nefaria ista consuetudine deterrentem. Causae salacitatis optimam hoc loco largiuntur applicationem. Circa sanationem morborum inde profectorum id unum tamen animadvertere, non habeo superfluum. Observasse mihi videor, non impune nunc saepius in sanando hoc malo graviore, debilitatem nervorum univcam et primam habere causam sanandam, negligere vero, quae sananda veniunt alia, imprimisque fibras corporis, ut ita dicam, admodum fccas, atque acrimonias quibus saepe ita enervata corpora scatere, compertum est. Hinc male semper in medendo initium faciunt balneis frigidis, roborantibus fixis, martialibus, chinatis et sic porro. Vfus vero tepidi balnei quandoque praemittendi, diluentium, leniter

ter abstergentium, et bene successiva horum similliumque in methodum medendi roborantem conversio, dici vix potest, quantam aegrotantibus salutem afferre soleat. Est haec in medendo observanda regula minime nova (confer. der in den übeln Folgen der Selbstbefleckung sicher rathende Arzt. Leipzig bey Heinſius 1769.); cum vero illam negligi, observaram autem veram salutem attulisse, videre mihi contigerit, horum meminisse juvabit. e) Inter pessimas vero et vltimas veneris solitariae sequelas eminent animi miserrimae affectiones, imagines animo die nocteque obversantes. His enim obtinetur, vt mens lasciva nervos jam debiles iterum iterumque stimulando in propriam perniciem ruere dura quadam cogatur necessitate. (Vid. Ver-

such

- e) Juvat praeterea diaeta tenuis et methodus antiphlogistica, praesertim Cremor Tartari et Nitrum, — Neque ex observationibus III. PRAESIDIS camphorata sunt rejicienda; si nimirum camphora linteo involuta et nudo corpori circa regiones inguinales adplicata, hisce in locis diurno et nocturno tempore per aliquot menses detineatur. Neque recedimus plane ab illis, quae Clar. D. D. ERNESTUS FRIDERICUS STRUVE in Dissertatione sua inaugurali medica, de ovorum galinaceorum usu medico, docte elaborata, §. XXXV. pag. 39 adnotavit. Nimirum inquit, ad pollutiones nocturnas aliasque involuntarias erectiones, in aetatis flore consistuntis juvenibus per saepe molestas, et frustra hinc illincve remedia quaerentibus, colibendas, praestantissimo est effectu, si albumine ovi cum oleo quodam expresso mixto, partes genitales et perinaeum inungantur. Inde musculi penis erectiores, accelerator urinae etc multum de vi suae agendi amittunt, idque quidem ob emollientem et relaxantem hujus remedii effectum.

such über die Vertilgung der Unkeuschheit von
Bährens. Halle 1785.)

§. XIX.

Ipſa vero vel primaria ſexus functio generandi
potentia abſolvitur. Siſtunt aliae ſic dictae functio-
nes ſexuales hujus requiſita. De his dixi, vt nunc
pareat illa. Laeſae hujus potentiae nomina mitto.
Eſt, quod in illam cadit, vitium triplex, quod dicam.
Siſtit primum *impotentia ad coitum*. Generationis
itaque actum abſolvere nequeunt. Patent ex anteceden-
tibus cauſae. Accedunt: herniae, corporisque
nimia obefitas, impedimenta huic negotio certo re-
ſpectu adverſa. Eſt deinde *impotentia ad foecundum
coitum*. Huic accedit denique vitium, quod tertium
locum jure ſibi vindicabit, cum non ſolum in huma-
narum rerum natura vere obveniat, ſed plures etiam
inſtar aliorum morborum differentias admittat. Ab-
ſolvitur id *impotentia ad producendam ſobolem ſanam*.
Ego certe morbum non noverim, quem eodem jure
epidemicum dicere poſſes. Nullus vero tam abjecto
erit animo, vt dicta impotentia omni humano generi
curae cordique habendum morbum vere abſolvi, ne-
gare audeat. Neminem facile de hac imbecillitate
querentem audis, (hoc facile largior) an vero ideo
negligendi ſunt morbi, quod, qui de illis queratur,
neminem habeamus? Nonne graviffimae ſunt aegri-
tudines nervorum, in quibus bene tamen ſe habere
aegrotantes reſpondent? Miſeri non ſentiunt ſua ma-
la, et ita maxime gravia habeo.

C

§. XX.

§. XX.

Hujus vel ad sobolem, vel ad sanam sobolem impotentiae causas, nunc enumerandi occasio veniret. Siquidem vero hoc loco illas inquirerem, inepto ut mihi videtur, ponerem. Praemittenda veniunt brevissime vitia, quae in feminis ad generationem requisita, earumque igitur partium genitalium conditiones male afficiant. In describendis enim laudatae impotentiae causis ad utrumque sexum respiciendum est. Ordinem dictum ipsa rei postulat natura. Nec patrem nec matrem *suam* impotentiam accusare saepe audies, provocat ille ad conjugis, haec ad mariti plerumque impotentiam, eamque sanari cupiunt.

§. XXI.

Agenesia in feminis rara. Obveniunt tamen saepe, quibus Agnesiam spuriam induci diximus, causas similes. (§. VIII.) Veram causantur: defectus uteri, f) sanguinis inertia, insensibilitas, praepriis topica. Vitium contra ex adverso huic respondens facilius quam in viris insaniam accendit, nymphomaniam dictam, sive furorem uterinum.

Vrgens

f) Quis fidem haberet *omnibus*, de deficiente, nec non de feliciter exciso utero observationibus recentiorum? Sunt tamen rara utriusque exempla. Habent v. g. Morgagni, Lusitanus, Haller, Klingkofscha. Conferatur Engel diss. de utero deficiente. Königsberg 1781.

Vrgens vero minori gradu, nimiam tamen facit
 cōeundi appetentiam, et denegata omni quae huic
 satisfaciatur occasione, stupiditatem aliosve mentis et
 nervorum morbos simulare valet. Nisi me omnia
 omnino fallant, vere *ideo* virginem nobili gente na-
 tam, mentis minus competem, ac mira ejus hebetu-
 dine laborantem habitam fuisse observavi. Neque
 omnino defunt hac de re aliorum observata; virgi-
 nes, evincunt, post nuptias vt dicunt, corpore et
 animo totas esse conversas. Hoc tritum in vita commu-
 ni proverbium, simili quandoque nititur fundamento.
 Ecquidem bene intelligo, et ob alias, quae circumstant
 conditiones, nuptias posse animi lucernam incendere,
 minime tamen negaverim, etiam dicto vel clarius di-
 cendo modo vere quandoque agere, vt videantur
 nunc ideo mente et ratione plus valere, quibus olim
 hebetudinem adscripserant. Hinc itaque propter
 magis obscura nervorum et mentis vitia, inde pro-
 fecta, diagnofin mali curabis, cum furoris uterini,
 fatis manifesti hujus rei effectus, per se pateat dia-
 gnofis. Vt vero illa intelligas, non solum medica
 sed et alia opus est eruditione, circa humanae mentis
 ejusve pathematum notitiam versante. Partium ge-
 nitalium insolita irritamenta cauffam hujus mali, cui
 diverfi competunt gradus, proximam sistunt. An-
 sam ideo praebent: excretiones turbatae, exemplo
 mensium, haemorrhoidum, fluoris albi; irritamenta
 externa intus delata; vermes; acrimoniae partes in-
 ternas stimulantem variae; status partium leviter in-
 flammatorius quacunque cauffa enarus. Faver irri-
 tabilitas nimia. (de ceteris vid. §. X. et XI.) Inde
 C 2 vero,

vero, quae criticae excreciones evenire potuerint, patet.

§. XXII.

Arte iusto citius provocatam puellarum libidinem supra jam paucis commemoravi (§. XIII.) Animi certe ingrata commotione Lectorem honestum affici sentio, siquidem hanc matrum gentis nostrae quarundam consuetudinem animo pervoluat. Interponamus majorum pauca exempla, ut mox habeat quo iterum delectari, immo (fuerunt germani) gloriari jure queat. Describit Cleffel (antiqu. German. C. IV. §. 7. p. 162.) Gynaeconitin. Solebant ibi virgines se continere, ut a societate et communi hominum consortio remotae atque a procorum violentia tutae essent. Hanc ob causam, firmiter munitum illud erat, atque fortiter obstructum, ne liber aditus procis pateret. Vallo munitum *Gunuarae* conclave ex *Saxone* (histor. Dan.) videmus. Addebant interdum bestias immanes quae ad fores gynaeci religatae erant. Alvildae conclave custodiebant viperae et angues. (eodem teste Saxone histor. Dan. l. VII. p. 127.) Quia autem nec hac ratione pudicitiae virginum omni ex parte consultum erat, cum saepe athlerae, remotis omnibus impedimentis effractisque repagulis, nihilominus ad illas irruerint, easque vitiant, hinc custodes iis quoque adponebant. Erant mares vel feminae; praesertim autem adhibitae ancillae; eunuchi enim, quas Graecia et Roma magni aestimavit, Germanis ignoti fuerunt.

Horum

 Horum conditio adeo exosa fuit, vt eunuchifatio pro summo scelere habita fuerit. (in codice leg. Island tit. Mannhelgi c. 2.) Consensit regia virgo (narrante Joann. Magn. in histor. Goth. Holm. 1617.) in juvenem genere et operum claritate conspicuum, at *mater* virginis ipsam acrioribus verbis objurgando, a virili consortio deterruit, adfirmans: nimis turpe et probrosum esse, aliquam virginem tam facile in viri amplexum elisis pudicitiae nervis consentire, eoque facto, a *praeclaris priscarum virginum moribus, quibus semper plus pudicitia quam vita placuit*, degenerare. Quibus convitiis filia a matre adfecta coepit non modo juvenem, quamvis forma, genere, virtutibus clarissimum, verum etiam omnes viros pertinaci castitatis proposito averfari. — Abstinentium vero potius *mox* erit (ne hujus deinde rei amore ductus nimis longus sim,) a communicandis, quibus historia superbit, similibus majorum nostrorum castitatis, atque matrum in educando diligentiae testimoniis. Acquiescat *in his*, cui nostra taedium movent.

§. XXIII.

De pollutionibus in viris dixi. (§. XVIII.) Similem affectionem feminis contingere, certum est. Sinus et glandulae mucosae coitus tempore vi quadam liquorem suum dimittunt. Praestant haec; irritamenta, ideae venereae, congestio, ficta venus, (quod detestandum malum, multa inficit vtriusque sexus subjecta, et nostro potissimum aevo fere
 inva-

invaluit) etc. In libidinosis itaque, data congrua occasione, simile quid pollutioni contingit. Neque amplius, similem causam occasionalem, volo masturbationem, ansam quandoque praebere, dubitari poterit; quamvis acriter ante aliquot annos hac de re in utramque partem disputaverint. Mala nervorum itidem producit, in sexu sequiori. Habet etiam de convulsionibus, simili venere abortis, exemplum Jan. Iren. Soliscus. Anthelminthicis aliisque remediis morbum tenuerant, vidit deinde ipse dictus auctor mali causam, inquitens:

Jam quarto quintove die cognoscimus, ipsam aegram esse autorem morbi. Quae nocte dieque illam curet, adest lasciva salaxque puella. Nos, quoties visum matronae ad lecta venimus, ambas conspiciamus iusto ferventius inter sese amplectentes, insuetaque basia dantes sub quibus alterius linguam altera vibrat in ore, errantes animas labiis sugentibus, atque mammaram niveos dextris pressantibus orbes etc.

(vid. laud. Auct. Carm. de medico ignorata morbi causa male curante. Tübing. 1784.)

§. XXIV.

Sunt denique multa eaque cognita mala, quae partes genitales sexus sequioris afficiendo, vel coitum dolo-

dolorificum reddunt, vel omnino impediunt, vel generationi obstant. Haec vero omnia ita manifesta ratione praestant, ut de singulis monere omnino superfluum habeam. Pertinent itaque huc: Atresia (Vid. diff. de Atretis auct. Wedel 1709. auct. Vigelio praef. Müller 1761. Gieß.) angustia vaginae nimia (ab enormi clitoride, polypis aliisque tumoribus, vteri prolapsu, herniis, sordibus, fibrarum rigiditate, emollientibus et successive dilatantibus superanda); vitium oppositum; vaginae brevitatis et longitudo nimia; (vitia relativa) defectus hujus illiusve partis (vteri, ovulorum, ovarii,) denique obstructio, scirrhi, tumores, ulcera, hydropes, fistulae imprimisque vesicae urinariae et ani; gonorrhoea, fluor albus non venereus; calculi, vermes; partium monstrositas.

§. XXV.

Redeamus ad illam, cujus causa haec omnia dicta sunt, laesam generandi potentiam. (§. XIX.) Jam enim plurimae causae *impotentiae ad foecundum coitum* vel ad *producendam sobolem sanam* dictis eruantur facile. Addere vero paucas liceat, forte non negligendas. Omnes referrem:

1. *ad causas topicas manifestas.* Illas volo, quarum, si animo illas pervoluas, luce clarius tibi elucet agendi ratio. Pertinent huc plus simplici vice observatus defectus ovulorum, ova-

ovarii; tubarum obstructio; (cr. *Walter de morb. perit. et apoplex. 1785*. Nemo tamen dictum defectum vel obstructionem in sola alterutra Corporis parte praesentem, absolutam haberet sterilitatis causam) aliaque bene multa, omnia tamen facillime e dictis petenda. Cadit haec prima causarum classis plerumque in feminas, siquidem quaestio oboriatur; an conjugis vel mariti impotentia accusanda veniat? Sensibus enim sese subducunt partes genitales internae in sexu sequiori; impotentiae vero virilis causae, ad hanc classem referendae, saepius sensibus patent.

2. *ad morbos sexus sequioris, magis obscura ratione generationi adversos.* Pertinent huc:
- a) *fluxus menstruus morbosus.* Argumentum peteres ex observationibus, quibus pluries evictum est, mensibus in integrum restitutis, peperisse feminam, olim diu pro sterili habitam. Accedit aliud argumentum, quo quidem constat, mox etiam ad conceptionem pronas fuisse, quibus mox menses comparuerunt v. g. anno aetatis nono. (v. *Blumenbach medic. Biblioth. St. II. in fine.*) Hinc itaque medicus sterilitatis causas inquirens, eorum praecipue memor sit, quae mensium fluxum vario modo perturbant. b) *Actio sumpviarum morbosa.* Actio, ut videtur, in hoc negotio notatu dignissima, obscura, ulteriorem physiologo

logorum indagacionem postulans. Nititur forte irritabilitate, et *hujus* itaque vitia cognita causas absolvunt huc spectantes remotiores. Huic ferendo iudicio quaedam causae remotiores favere videntur (v. n. 3.) c) *Aegritudo matris in genere; praecipuis haereditariae aegritudines*; quorum plurimas certo respectu referendas esse existimarem. (Rationem vero hujus tertiae causae mox dicenda suppeditabunt.)

3. ad ipsum respiciendum esse puto *modum, quo coitum solent celebrare*. Huc *primum*, nemine repugnante, quaedam referenda sunt manifesta vitia, nec non scelera v. g. onanismus; (vulgo enim admissam hujus vocis significacionem veram non esse, constat. Vid. Michaelis Mosaisch. R. P. II. §. 98.) *penis directio et penetratio perversa* (Theden. neue Bemerk. I. B.) aliaque. Idem vero deinde subtiliores quaedam conditiones forte praestabunt. An voluptatis cujusdam gradus, et simultaneae in utroque sexu humorum evacuationis defectus? Ego certe putarem, fretus quod dicam argumento. *Actio fimbriarum, maxime ad foecundum coitum necessaria, tempore, quo voluptatis acutissimus et maximus sensus est, erit vividissima.* Hoc tempore evacuationes contingunt. Quomodo itaque effectus idem omnino esse posset, siquidem feminis evacuationem vel hoc temporis

ris momentum praecedere, vel sequi, vel denique eodem tempore contingere ponas? Deficiente vero congruo voluptatis gradu, partium internarum in sexu sequiori turgescencia, nec non simbriarum actio minus erit vivida, minus permanens, atque feminis functioni respondens. Siquidem ad haec duo momenta respicias, dici vix potest, quantam remotioribus multis causis lucem affundas. Videntur generationi vix posse obstaré; tamen obstaré experientia probat; dicta vero, quomodo obstant, illustrent. Pertinent huc: ejaculatio feminis praecox, actus nimis brevis aut longus; partium in utroque sexu genitalium fabrica minus sibi invicem respondens, g) animorum quaedam dissimilitudo; fatietas (itineris, ideo inter alias rationes multum saepe valentis, exemplo) denique coitus nimis frequenter celebratus. Hoc certe ultimum momentum praepressis tenendum est; scopo adversum est non ex vna, sed varia causa. Hinc (quamvis et aliae causae

- g) Nonne et hoc argumentum *medicum* in auxilium vocare posses, ut venerem legitimam, volo monogamam, defendere, vagam damnare queas? Certe, cum veneri vagae multi indulgent, *unum* impedimentum obijciunt voluptati *omnium*, hinc *generationi in genere*; hinc naturae instituto. Est enim secundum naturam omnibus vaginis naturalis angustia, quam sibi unus vir accommodabit, non vero ita pluribus, quin gradus voluptatis, hinc foecundi coitus vna causa e medio simul tollatur.

fae saepe praesto sint) mulierum, mercenariae stirpis, famosa sterilitas.

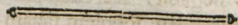
4to denique loco ponenda est *feminis* inertia.

Quo vero momento haec absolvitur? Quam alii non habent, nec ego habeo responzionem omnino perfectam; id ipsum quid sit, quod generationi aptum semen perficiat, probantem. (v. §. VI.) Praeter alia vero cognita signa optimi in hunc usum feminis (v. g. circa cohaesionem ejusve odorem) aliud utilissimum commendarem, quamvis cognitu et investigatu istis multo adhuc sit facilius. Primum itaque concedendum mihi erit, quod physiologorum vix ullus negabit: secretionem feminis optimi (ad producendam sobolem sanam ab ipsa natura ita elaborati, ut ad ejus evacuationem ipsa sola natura hominem certe invitatura sit) nunquam in homine fieri, nisi sibi ipsi omni omnino respectu bene prospexerit natura. Optime vigente reliqua sanitate *hoc* tandem negotium natura molitur; partem quasi sanitatis abundantem in hunc usum detrahit, convertit, sibi sumit, *optimum* semen perficit. Est itaque optimi feminis secretio ultimum quasi luxuriantis naturae negotium. (Mutandis mutatis, simile quid *forte* jure enunciaret de actione fimbriarum, liquore ovuli etc.) Hinc igitur feminis vel inertiae, vel ad producendam sanam sobolem ineptitudinis signum, omnis fere sistit

cor-

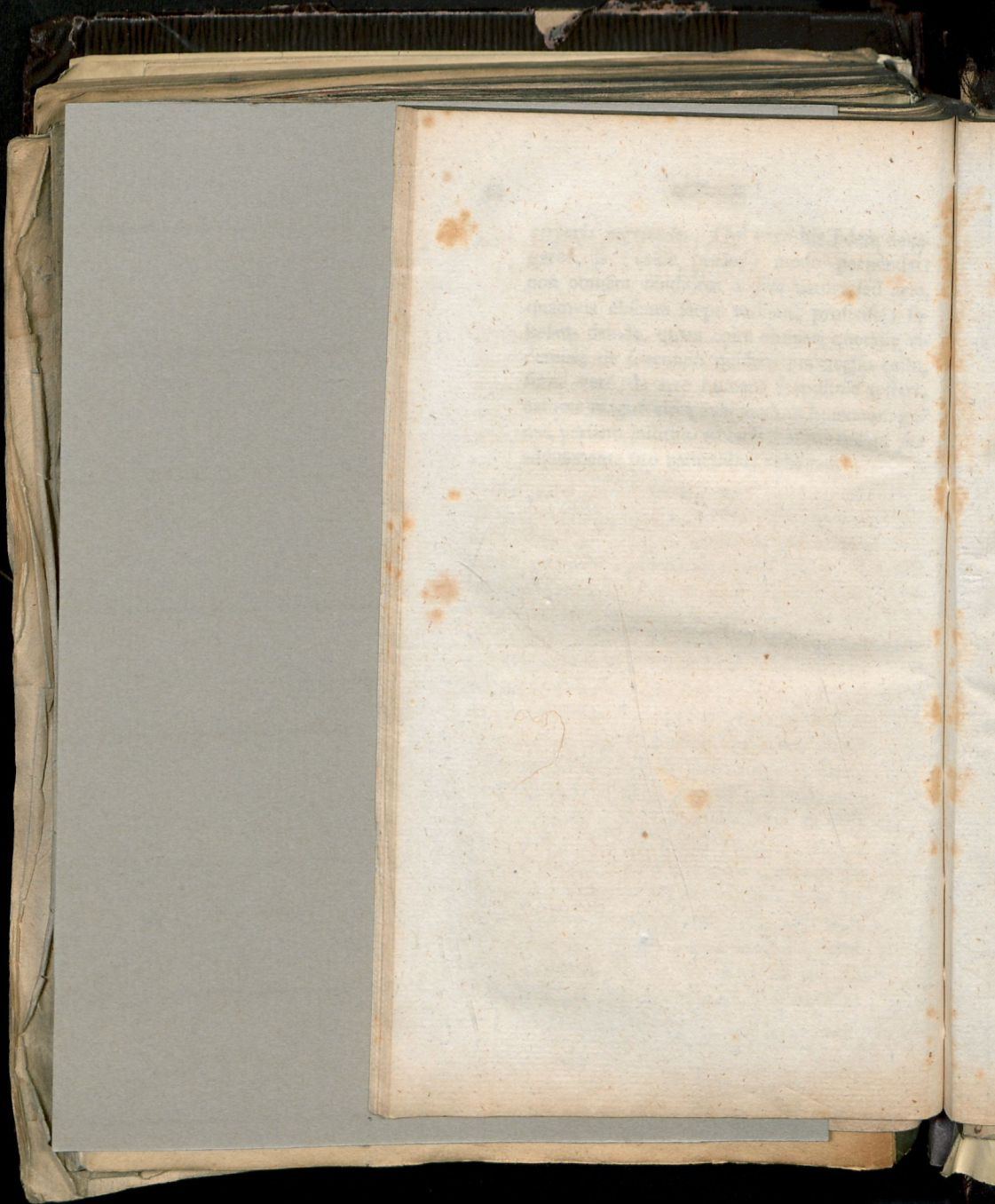

corporis aegritudo. Qui vero his fidem dene-
 garet, is (valde precor) modo perpendat:
 non omnem libidinem a *sola* natura sed arte,
 quamvis obscura saepe ratione, proficisci; so-
 bolem deinde, quam coitu obtineri quotidie vi-
 demus, de foecundo quidem praegresso coitu,
 simul vero de arte humana saepissime testari,
 naturae magno circa evolendum humanum ge-
 nus versanti instituto adversa, atque misera *sua*
 additamenta pro naturalibus venditante.

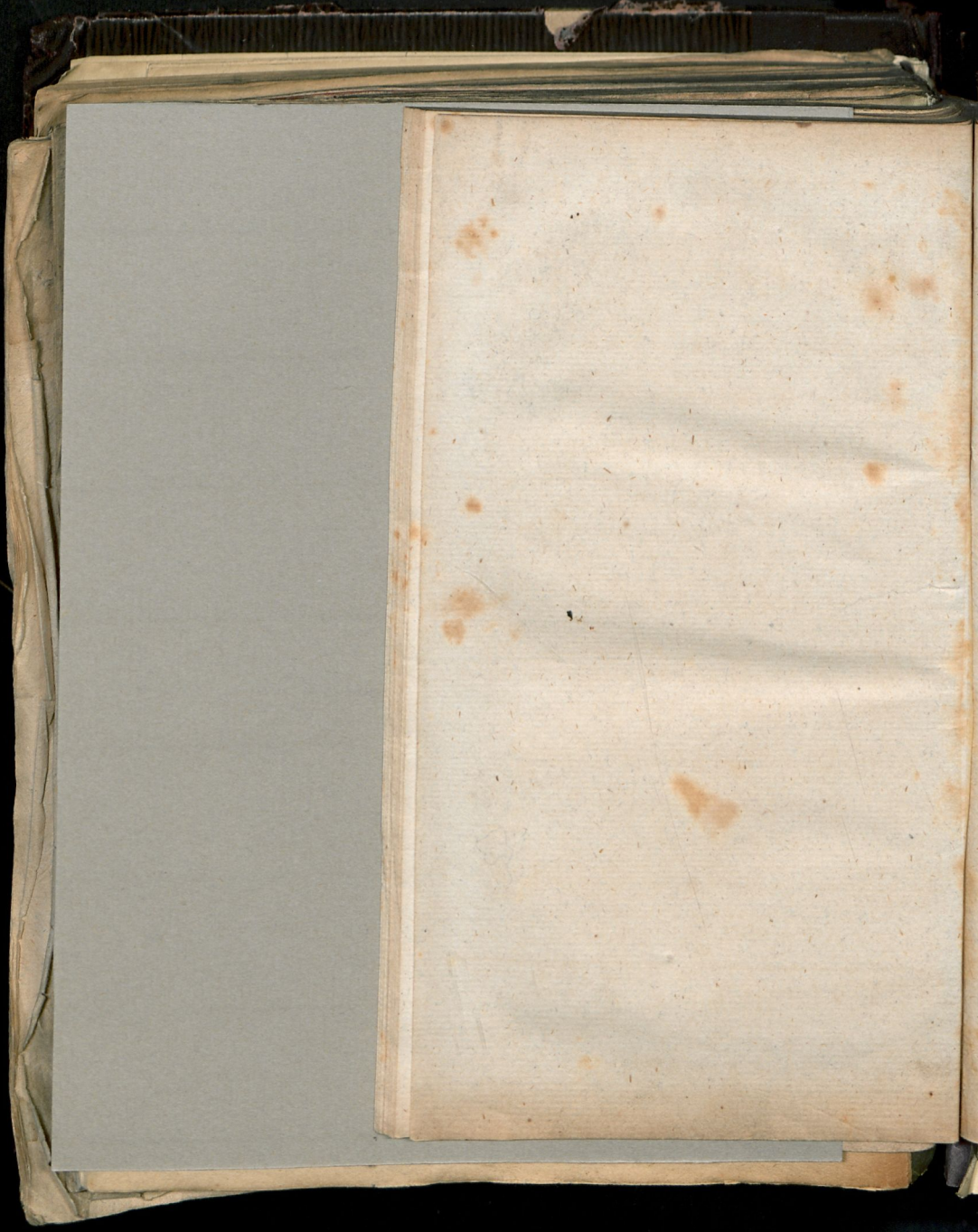
ene-
lat:
rte,
fo-
vi-
itu,
ari,
ge-
sua

Halle, Diss.) 1787/85

ULB Halle

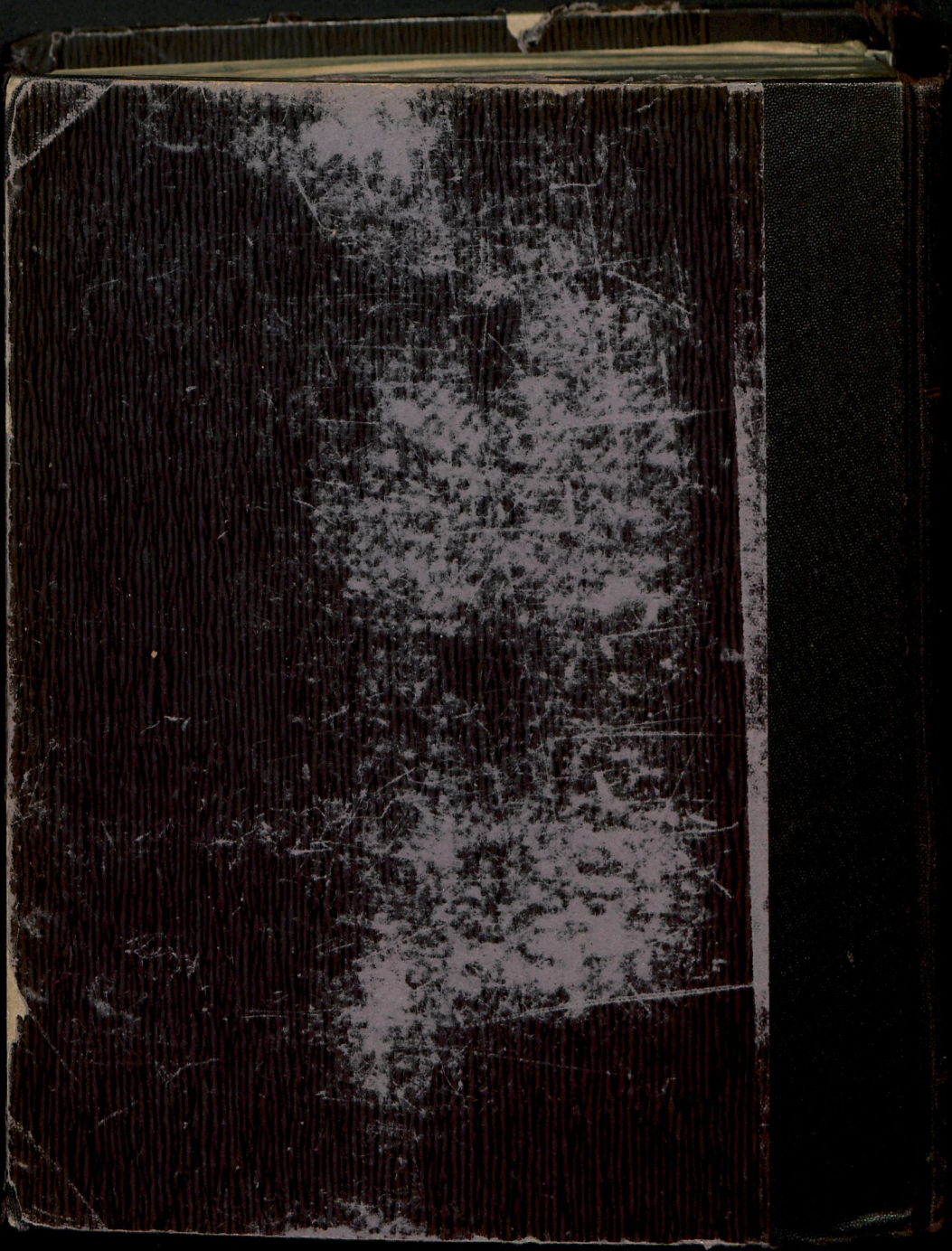
3

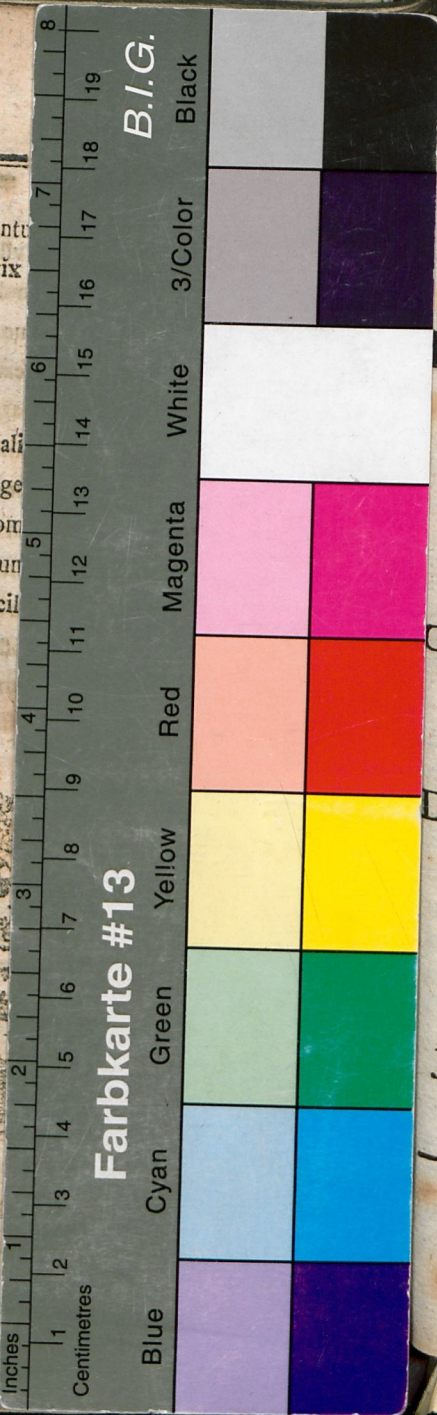
002 169 606

sb

B.I.G.

Farbkarte #13

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA

SISTENS :

ANIMADVERSIONES

CIRCA

3.

1785 1

FUNCTIONES SEXVALES
EARVMQVE MORBOS,

QVAM

AVCTORITATE ET CONSENSV

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

IN REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

D. PHIL. ADOLPH. BOEHMERO,

FACVLTATIS MEDICAE SENIORE

ET h. t. DECANO. &c.

DIE XV. OCTOBR. MDCCLXXXV.

H. L. Q. C.

DEFENDET

JOANNES CHRISTIANVS OELTZE

MAGDEBVRGICVS.

HALAE,

TYPIS VIDVAE CVRTII.